

A photograph of cyclists in a race, wearing various colored jerseys (yellow, blue, white) and riding their bicycles on a paved road. The image is partially obscured by a large green graphic element on the left side.

Docentenhandleiding

Annet Berntsen
Merel Borgesius
Teun van Iperen

Vooruit!

Vorbereiding op het Staatsexamen NT2 I

Boom

Motto's Vooruit!

- Taal is trainen, net als sporten: oefenen, oefenen, oefenen.
- Doel voor de cursist is een goede conditie op te bouwen voor de wedstrijd: het Staatsexamen NT2-I.
- Samen trainen is leuker dan alleen trainen: werk met elkaar samen in een groep.
- Cursisten kijken terug en vooruit: waar moet nog een keer aan gewerkt worden, en beter?
- Een goede docent NT2 is een trainer: hij/zij draagt bij aan teamgeest en een goed resultaat.

Hoe werkt deze docentenhandleiding?

- Via **Vragen en antwoorden (1)** krijgt u een algemene indruk hoe *Vooruit!* het beste gebruikt kan worden.
- Bij **Docentenhandleiding hoofdstuk 1- Media (2)** zijn extra aanwijzingen voor de docent. Deze aanwijzingen kunnen in vergelijkbare oefeningen van alle volgende hoofdstukken van pas komen;
- De **Literatuurlijst (3)** verwijst naar extra informatie over NT2 en de deelvaardigheden, werkvormen 'samenwerkend leren' en extra informatie over het Staatsexamen NT2.

(1) Docentenhandleiding *Vooruit!* - Vragen en antwoorden

- 3 • Wat is het doel van *Vooruit!*?
- 3 • Wat zegt het Raamwerk NT2 over het niveau B1 (ERK)?
- 4 • Hoe bereiken cursisten dit doel – niveau B1 voor het staatsexamen programma- I?
- 4 • Wat zijn de uitgangspunten van *Vooruit!*?
- 5 • Hoe is *Vooruit!* opgebouwd?
- 5 • Werken cursisten alleen of samen? En: wat doet de docent?
- 7 • Is *Vooruit!* ook als zelfstandig, individueel leermiddel in te zetten?
- 7 • Voor wie is *Vooruit!* bedoeld?
- 7 • Hoe lang werken cursisten aan *Vooruit!*?
- 7 • Wat is de inhoud en omvang van *Vooruit!*? Zijn boek en website aanvullend?
- 9 • Hoe(veel) extra aandacht besteden aan woordenschat?
- 10 • Waarom worden er verschillende termen gebruikt zoals: ‘opdrachten’, ‘oefeningen’, ‘vragen’?
- 10 • Kan ik ook willekeurig een vaardigheid of een thema behandelen?
- 10 • Is er per hoofdstuk een opbouw of vaste volgorde?
- 11 • Hoe is de keuze van de teksten gemaakt?
- 11 • Is er extra aandacht voor grammaticale correctheid op niveau B1?
- 11 • Evaluatieformulieren: hoe kijkt de cursist terug (en vooruit) op zijn voortgang?
- 12 • Hoe gebruiken cursisten de Leeskaart?
- 13 • Hoe gebruik ik het feedbackformulier Spreken?
- 14 • Hoe gebruik ik de feedbackformulieren Schrijven?
- 14 • Luisteren: wat zijn de aanwijzingen en hoe gebruik ik de transcripten?
- 16 • Lezen: wat zijn de aanwijzingen en hoe werk ik met de Leeskaart?
- 17 • Spreken: wat zijn de aanwijzingen?
- 18 • Waar kan ik meer informatie vinden over het Staatsexamen NT2-I?

Wat is het doel van *Vooruit!*?

Vooruit! is een examentrainer. Het boek en de website samen bieden een adequate voorbereiding op het Staatsexamen Nederlands als tweede taal – programma I (stex-I). Cursisten die het boek en de opdrachten op de website hebben doorgewerkt, zijn goed voorbereid op deelname aan het staatsexamen en beheersen een taalniveau op B1 voor alle vaardigheden.

De methode *Vooruit!* is bedoeld om cursisten in de laatste fase voor deelname aan het Staatsexamen NT2 Programma I gericht te laten oefenen met de vier examenonderdelen. *Vooruit!* is in te zetten als het niveau van de cursist ruim boven niveau A2 is. De cursist is duidelijk op weg naar B1 en wil binnen afzienbare tijd deelnemen aan stex-I.

Wat zegt het Raamwerk NT2 over het niveau B1 (ERK)?

Een NT2-cursist op niveau B1 is een onafhankelijk taalgebruiker.

Over luisteren:

‘Ik kan de hoofdpunten begrijpen wanneer in duidelijk uitgesproken standaardtaal wordt gesproken over vertrouwde zaken die ik regelmatig tegenkom op het werk, op school, in mijn vrije tijd. Ik kan de hoofdpunten van veel radio- en tv-programma’s over actuele zaken of onderwerpen van persoonlijk of beroepsmatig belang begrijpen (...).’

Over lezen:

‘Ik kan teksten begrijpen die hoofdzakelijk bestaan uit hoogfrequente, alledaagse of aan mijn werk gerelateerde taal. (...).’

Over strategieën bij lezen en luisteren:

‘Ik kan de betekenis van onbekende woorden over onderwerpen die gerelateerd zijn aan mijn vakgebied/interesses bepalen aan de hand van de context. Ik kan de betekenis van zo nu en dan onbekende woorden afleiden uit de context en de betekenis van zinnen herleiden, op voorwaarde dat het besproken onderwerp bekend is.’

Over schrijven:

‘Ik kan een eenvoudige, samenhangende tekst schrijven over onderwerpen die vertrouwd of van persoonlijk belang zijn.’ En: ‘Ik kan heel korte rapporten schrijven volgens een vastgestelde standaard, waarin feitelijke informatie doorgegeven wordt en redenen voor het ondernemen van bepaalde acties.’

Over spreken:

‘Ik kan onvoorbereid deelnemen aan een gesprek over onderwerpen die vertrouwd zijn, of mijn persoonlijke belangstelling hebben, of die betrekking hebben op het dagelijks leven (familie, hobby’s, werk, actuele gebeurtenissen).’

Bron: Raamwerk ERK, Europees taalportfolio voor volwassen tweede taalleerders (2002) BVE-Raad.

Hoe bereiken cursisten dit doel – niveau B1 voor het staatsexamen programma- I?

Vooruit! brengt cursisten in aanraking met veel geschreven en gesproken bronnen en vragen daarbij, op niveau B1. Het doel is om zoveel mogelijk met de Nederlandse taal – op dit niveau - in contact te komen.

Cursisten oefenen de vaardigheden afzonderlijk en enige tijd achter elkaar. Ze worden aangeboden in 7 hoofdstukken, telkens in deze volgorde: luisteren, lezen, schrijven en spreken.

Indien nodig kunt u een bepaalde vaardigheid laten oefenen. Zie ook: **Welke opbouw zit er in *Vooruit!*?**

Wat zijn de uitgangspunten van *Vooruit!*?

Vooruit! biedt origineel en authentiek lesmateriaal op niveau B1. De teksten sluiten aan bij de interesse van de doelgroep en het karakter van de stex-I teksten:

- In veel situaties zal een NT2-leerder, c.q. een migrant in Nederland zichzelf herkennen.
- Er zijn teksten gekozen om cursisten juist de woordenschat en situaties van alledag, werk en beroepsopleiding te leren.

Vooruit! moedigt cursisten vanaf de start aan om hun woordenschat te vergroten. Dat kan door actief met nieuwe woorden aan de slag te gaan in bijvoorbeeld een eigen woordenschrift.

Om te toetsen of iemand taalvaardig is op B1 is een ruime woordenschat noodzakelijk. Het streven is dat cursisten ongeveer 5000 frequente en relevante woorden actief kennen, zeker veel woorden van alledag, werk en beroep.

Het *Van Dale pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal* wordt sterk aanbevolen om als woordenboek Nederlands – Nederlands te (gaan) gebruiken. Dit naast een eigen woordenboek, waar de cursist vaak zeer aan gehecht is.

Zie ook: **Hoe(veel) extra aandacht besteden aan woordenschat?**; en **Docentenhandleiding bij hoofdstuk 1**.

Vooruit! streeft ernaar dat cursisten ‘kilometers maken’ in het Nederlands en zich leerstrategieën (beter) eigen maken. Hulpkaarten vatten deze informatie en tips voor het examen samen.

Strategieën leren cursisten aan door:

- examentips en algemene tips per vaardigheid;
- hulpkaarten en formulieren met verschillende leerstrategieën;
- veel opdrachten om met tijdsdruk om te gaan (door een (kook)wekker te zetten);
- evaluatieformulieren om terug- en *Vooruit!* te kijken na bijna elk hoofdstuk (via de website).

Oefeningen sluiten aan bij de manier waarop het examen wordt afgenomen:

- luisterteksten in fragmenten met meerkeuzevragen;
- leesteksten met meerkeuzevragen;
- schrijfoopdrachten in dezelfde vorm als het examen;
- spreekopdrachten d.m.v. mondelinge stimulus, tabellen en plaatjes;
- sleutels via de website om oefeningen zelf na te kunnen kijken. Oefenmomenten worden leermomenten d.m.v. gerichte feedback op productie door:
- feedbackformulieren;
- correctiemodellen;
- goede voorbeelden.

Vooruit! biedt cursisten en docenten een adequate voorbereiding op het Staatsexamen NT2-I door concrete informatie te geven over het examen. Daarnaast is er aandacht voor een mentale voorbereiding op het examen zelf. In de latere hoofdstukken van het boek krijgen cursisten inzicht geven in de beoordelingscriteria, en wordt er zoveel mogelijk met de teksten en opdrachten geoefend zoals op het examen. Alle examentips die in het boek geïntroduceerd worden, staan bijeen in een overzicht per vaardigheid op de website.

Hoe is *Vooruit!* opgebouwd?

De eerst vier hoofdstukken geven veel uitleg over leerstrategieën en informatie en tips over het examen; de laatste drie hoofdstukken zijn aanzet tot examen-training: ze werken toe naar het tempo, de concentratie, het niveau en de vaardigheden die voor stex-I gevraagd worden.

Het boek eindigt met de aanbeveling een officieel proefexamen Staatsexamen NT2-I te gaan maken (meest recente versie).

Werken cursisten alleen of samen? En: wat doet de docent?

Vooruit! bestaat uit een boek en een website. Optimaal gebruik van beiden vraagt om deelname in een lesgroep, geleid door een kundige NT2-docent voor optimaal resultaat. De docent staat als een trainer voor zijn of haar groep: met oog op het resultaat (het behalen van het staatsexamen – I), met oog voor ieder persoonlijk en met oog en oor voor het proces als team/groep.

Bij de introductie van het boek staat: ‘Samen trainen is leuker en beter dan alleen trainen, werk daarom samen met uw docent en met uw medecursisten’. Het boek is geschreven met de intentie dat deelnemers zich gezamenlijk voorbereiden op het examen. De nadruk ligt op samenwerken en van elkaar leren. Daarbinnen is het de bedoeling dat de oefeningen en opdrachten individueel (in de klas en thuis), in subgroepen en met de hele groep gemaakt worden.

De iconen geven per oefening de samenwerkingsvorm aan (zie pag. 8 in het boek). Onderaan de pagina's staat het icoon van de deelvaardigheid. Het is de bedoeling dat de cursist enige tijd met een deelvaardigheid bezig is.

Er is veel afwisseling in de oefeningen: groepswork, werken in duo's of kleine groepjes en alleen werken. Het samenwerken, elkaar bevragen op aanpak en resultaat moet voor cursisten de stimulans vormen deze pittige taaltraining vol te houden.

Er zijn daarnaast veel oefeningen om zelfstandig en thuis te maken. Daarbij wordt aangegeven of en wanneer het de bedoeling is dat cursisten aan de slag gaan in duo's (bij het spreken) en vervolgens alleen (bij het lezen en luisteren). De extra oefeningen per hoofdstuk op de website maken de cursisten in de regel alleen thuis.

De sleutels op de website bieden controle en feedback. De cursist kan de antwoorden per hoofdstuk terugvinden op de cursistenpagina. Voor de docent zijn alle sleutels verzameld op de docentenpagina.

En wat doet de docent?

Er zijn vele didactische werkvormen om cursisten veel samen te laten werken. We verwijzen docenten naar enkele goede artikelen en boeken in de literatuurlijst aan het eind van deze docentenhandleiding.

Advies

Bereid u als docent goed voor. Lees en beluister de teksten van te voren. Maak de schrijf- en spreekoefeningen eerst een keer zelf.

Wat betreft de inzet en energie van de docent stellen we de volgende verdeling van opdrachten voor:

- Thuis: cursisten lezen, maken vragen; schrijven, 2e versie schrijven; luisteren naar luisterteksten en doen alle extra oefeningen op de website.
- In de les: spreken; docent begeleidt de introducties bij de oefeningen en geeft uitleg bij de strategieën (dit zijn vaak de introducties en examentips bij de oefeningen). De docent geeft veel feedback op de oefeningen en bespreekt regelmatig de eisen van het niveau B1 en de voortgang via de vragen, de sleutels en de evaluaties.

Is *Vooruit!* ook als zelfstandig, individueel leermiddel in te zetten?

Hoewel *Vooruit!* voor een groep ontwikkeld is, is het mogelijk om als individu met deze examentrainer te werken. *De praktijk zal uitwijzen of extra toevoegingen in de toekomst noodzakelijk zijn.*

Bij individueel gebruik raden we wel aan om iemand als gesprekspartner te zoeken, bijvoorbeeld een vrijwilliger of een andere kandidaat. Sommige oefeningen zullen bij individueel gebruik aangepast moeten worden.

Voor wie is *Vooruit!* bedoeld?

NT2-leerders met een taalniveau ruim boven A2, die binnen afzienbare tijd willen gaan deelnemen het Staatsexamen NT2-programma I. NT2-leerders die op A2 zitten raden we aan om eerst een leergang te volgen die het taalniveau verhoogt richting B1.

Hoe lang werken cursisten aan *Vooruit!*?

De inschatting van de auteurs is dat cursisten ongeveer 300 uur nodig hebben voor *Vooruit!*. We realiseren ons dat deze inschatting van 300 uur sterk afhangt van het type cursist, de verdeling tussen zelfstudie en werk in de groep, het gebruik van het webmateriaal en het tempo van de cursus.

Wat is de inhoud en omvang van *Vooruit!*? Zijn boek en website aanvullend?

Vooruit! bestaat uit een boek en een website, elk met zeven hoofdstukken. Samen vullen ze elkaar aan, als geheel vormen ze de examentraining. Boek en website kunnen dus niet los van elkaar ingezet worden.

Elk hoofdstuk in het boek en op de site heeft een **thema**:

- 1 Media
- 2 Opleidingen
- 3 Wereldburger
- 4 Stage en werk zoeken
- 5 Aan het werk
- 6 Veiligheid
- 7 Vrije tijd, eigen tijd

Per hoofdstuk:

- Luisteren:** 3 luisterteksten in het boek en 3 op de website
Lezen: 3 leesteksten in het boek en 3 op de website, extra woordenschat-oefeningen
Schrijven: 2 korte en 3 lange schrijfoopdrachten in het boek en temposchrijfoopdrachten op de website
Spreeken: 5 korte spreekopdrachten en 2 lange spreekopdrachten
Tips: Examentips en algemene tips per vaardigheid (overzicht op de website)
Plaatjes, illustraties, iconen en foto's ter ondersteuning van de opdrachten

www.staatsexamenNT2.nl/vooruit wat vindt u op deze site?

Per hoofdstuk op de cursistenpagina:

- Alle luisterteksten
- Start voor alle spreekopdrachten
- Extra oefeningen (in aanvulling op het boek)
 - luisteren: extra luisterteksten met opgaven
 - leesdossier: extra leesteksten met vragen
 - woordenschat: extra oefeningen bij de leesteksten met woorden
 - schrijven: extra opdrachten
- Sleutels bij de opdrachten in het boek en bij de extra oefeningen
- Evaluatieformulier bij elk hoofdstuk vanaf hoofdstuk 2
- Kaarten en formulieren als hulpmiddel bij het lezen, schrijven en spreken:
 - Leeskaart
 - Luisterkaart
 - Feedbackformulier schrijven
 - Feedbackformulier spreken (voor cursist en docent)
- Woordenschat: uitleg woordenschrift
- Alle examentips per vaardigheid
- Bronnen

Voor de docent

- Docentenhandleiding
- Scripts luisterteksten
- Antwoorden

Het antwoord is: heel erg veel aandacht geven aan nieuwe woorden, vooral door cursisten zelf. Aandacht voor nieuwe woordenschat verhoogt de lees- en luistervaardigheid, en andersom:

Door veel te lezen en te luisteren in het Nederlands breidt de woordenschat zich uit.

We adviseren drie stappen:

- De betekenis van nieuwe woorden leren opmaken uit de context van de zin, alinea en tekst.
- De betekenis van nieuwe woorden leren opzoeken, met name in het *Van Dale Pocketwoordenboek NT2*.
- De betekenis van nieuwe woorden opschrijven om deze vaak te oefenen en te herhalen. *Vooruit!* adviseert cursisten voortdurend om bij wat ze lezen of horen alert te zijn op nieuwe woorden en woordcombinaties, en daar woordenlijsten van te maken. Maar ook: deze uit te printen, te controleren, te herhalen. Het advies is om dat door middel van een woordenschrift te doen.

In de **docentenhandleiding bij hoofdstuk 1 oefening 12** gaan we uitgebreid in op bovenstaande stappen.

In de literatuurlijst vindt u ook de verwijzingen naar FAQ.

Extra tips woordenschat:

De aanmoediging om in een woordenschrift of eigen woordenlijst op internet, nieuwe woorden bij te houden is steeds structureel bij de oefeningen in *Vooruit!* opgenomen.

Stimuleer de cursisten om nog meer te doen om hun woordenschat te vergroten en de nieuwe woorden te onthouden en toe te passen.

Hier enkele suggesties (zie verder in de literatuurlijst):

- Twee cursisten kunnen elkaars omschrijving van het Nederlands-Nederlands controleren en verbeteren.
- De cursisten werken samen. De een omschrijft een woord uit de lijst, de ander probeert het woord te raden. Daarna worden de rollen omgekeerd.
- Twee cursisten kunnen elkaar een dictee geven: goed voor uitspraak en spelling!
- Oefenen met woordaccent. De cursist zet een streep onder de woordstukjes (= lettergrepen) waarop het accent valt.
- Een leuke variant op deze oefening is om de woorden te kopiëren en los te knippen. De cursisten kunnen met de kaartjes in groepjes van maximaal 4 oefenen met het omschrijven en raden van de woorden.
- Nog een variant. Op de voorkant van het kaartje staat het woord en op de achterkant een omschrijving of een vertaling of een contextzin. Deelnemers leren de woordjes, als ze het niet weten draaien ze het kaartje om. De woorden die ze niet kennen gaan op een andere stapel dan die ze wel kennen.

Waarom worden er verschillende termen gebruikt zoals: 'opdrachten', 'oefeningen', 'vragen'?

Vooruit! gebruikt dezelfde termen voor opdrachten als in de examens. Ook daar zijn ze verschillend. Ze zijn zo overgenomen om cursisten niet voor verrassingen te laten staan tijdens het examen.

Kan ik ook willekeurig een thema of vaardigheid behandelen?

We raden aan om *Vooruit!* per hoofdstuk, per vaardigheid en in volgorde door te nemen. Naarmate het boek vordert worden de teksten langer en doen de kandidaten meer teksten en opdrachten achter elkaar. Ze oefenen in het steeds langer vasthouden van de concentratie en het werken onder tijdsdruk die ook voor het examen nodig is.

Hoofdstuk 1 is een kennismakingshoofdstuk. Kennismaken met het examen, kennismaken met verschillende bronnen, stimuleren om zoveel mogelijk de Nederlandse taal te gaan gebruiken. In hoofdstukken 2 t/m 4 zijn de teksten nog kort en zijn er veel tips.

In hoofdstukken 5 t/m 7 oefenen de cursisten meer en meer zoals op het examen, overeenkomstig in lengte en in tijd.

Eventueel oefent een cursist vooral één bepaalde vaardigheid – bijvoorbeeld spreken – bij voorkeur vanaf hoofdstuk 1 t/m 7.

Is er per hoofdstuk een opbouw of vaste volgorde?

Elk hoofdstuk begint met een foto of enkele foto's en een introductietekst. Daarop sluit een oefening aan om de voorkennis over het thema te activeren. Daarna volgen de oefeningen met de receptieve vaardigheden: luisteren en lezen, met extra aandacht voor woordenschat. Daarna komen de schrijf- en spreekopdrachten.

Bij elke vaardigheid staan (examen)tips voor de cursist.

Een belangrijk hulpmiddel bij het spreken en schrijven zijn de feedbackformulieren. Deze zijn apart te downloaden om bij de productieve vaardigheden feedback te kunnen geven.

Hoe is de keuze van de teksten gemaakt?

Schriftelijke interviews zijn omgezet in luisterteksten en er zijn daadwerkelijk mensen geïnterviewd. Veel teksten van de radio zijn bewerkt. Alle leesteksten zijn authentiek en komen uit bronnen als kranten, websites en tijdschriften, een enkele keer uit literatuur. Het merendeel van de teksten is bewerkt om ze geschikt te maken als oefening voor het Staatsexamen NT2-I. Dit is gedaan met respect voor de opvattingen van de auteurs. De bronvermelding van alle teksten vindt u terug op de site. Bij de keuze voor de teksten is steeds voor ogen gehouden dat ze interessant en herkenbaar zijn voor de brede doelgroep van deelnemers aan het Staatsexamen NT2-I. Daarnaast zijn ook minder toegankelijke onderwerpen ingebracht uit teksten van opleiding, werk en beroep.

Bij het opstellen van de vragen en meerkeuze-antwoorden is er zo veel mogelijk op gelet of de woorden in de vragen voorkomen in het **Basiswoordenboek Nederlands** (De Kleijn & Nieuwborg, 2001). Daarin staan de 2000 frequentste woorden van het Nederlands. In het **Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal** (Verburg & Stumpel, 2003) zijn deze aangegeven met een bolletje.

Is er extra aandacht voor grammaticale correctheid op niveau B1?

Vooruit! geeft geen expliciete grammatica-uitleg of grammaticaoefeningen. Daarvoor verwijzen we naar goede NT2-grammatica artikelen en boeken in de literatuurlijst.

Wel zijn er veel goede voorbeelden en denkvragen over m.n. de zinsvorming naar aanleiding van schrijf- en spreekoefeningen. In de docentenhandleiding bij hoofdstuk 1 gaan we hier uitgebreid op in.

Evaluatieformulieren: hoe kijkt de cursist terug (en vooruit) op zijn voortgang via *Vooruit!*?

Een belangrijk doel van de evaluatieformulieren is het terug- en *Vooruit!*kijken: de cursist wordt er zelfstandiger van. Hij/zij wordt verantwoordelijk voor zijn/haar eigen leerdoelen.

Doel is dat de cursist een actieve houding aanneemt en volhoudt. Door te reflecteren op wat zij/hij nog moet oefenen, krijgt de kandidaat zicht op het leerproces en de eisen van het examen.

Zij/Hij beseft beter aan welke vaardigheden en strategieën hij of zij nog moet werken.

Vanaf hoofdstuk 2 is de laatste oefening in het boek de opdracht om het evaluatieformulier bij het hoofdstuk in te vullen. Dit formulier verschilt per hoofdstuk; de cursist kijkt met name terug op twee deelvaardigheden en woordenschatuitbreiding.

De cursist evalueert zelf de voortgang en vergelijkt die met de evaluaties van anderen. Ons advies aan de docent is om het evaluatieformulier per hoofdstuk uit te printen, als huiswerk mee te geven en na te bespreken. Een goed moment is voordat het hoofdstuk helemaal afgerond wordt.

De formulieren kunnen ook door cursisten thuis uitgeprint en ingevuld worden, maar verdienen zeker een gezamenlijke bespreking in de groep. Ze kunnen ook individueel ingenomen worden, zodat de docent inzicht heeft hoe iedere cursist op eigen voortgang terugkijkt. Daarop kan de docent per cursist een richting en stimulans geven.

Het evaluatieformulier van hoofdstuk 7 is meteen ook een evaluatie van *Vooruit!*. Dit formulier kan digitaal ingevuld worden en toegezonden naar de uitgever (ntz@uitgeverijboom.nl). Feedback van cursisten en docenten wordt door de auteurs en de uitgever zeer gewaardeerd.

Hoe gebruiken cursisten de Leeskaart?

De Leeskaart kan gedownload worden. Print dit document uit (op geel gekleurd papier bijvoorbeeld) voor elk van uw cursisten. Een geplastificeerde versie is dankbaar in gebruik en raakt minder snel zoek.

De Leeskaart geeft cursisten tips en advies bij het lezen van teksten:

- Lezen ter oriëntatie – voordat u start met lezen – het leren kennen van de tekst
- Zoekend lezen
- Intensief of precies lezen
- Lezen voor het plezier
- Grafieken lezen
- Woorden

Meestal wordt bij de oefening aangegeven dat de leeskaart gebruikt kan worden en op welk aspect van de leeskaart het accent ligt bij het lezen van de tekst. In de latere hoofdstukken gebeurt dit niet meer, omdat de cursisten op het examen de leeskaart niet mogen gebruiken. Bedoeling is dat tijdens het examen de lees- en woord-vind strategieën automatisch worden toegepast.

U kunt dit formulier voor alle cursisten op stevig gekleurd papier uitdraaien – oranje bijvoorbeeld. De docent introduceert zo snel mogelijk - in hoofdstuk 1 of 2 - het feedbackformulier Spreken.

Op het feedbackformulier bij de spreekopdrachten maken we onderscheid tussen korte opdrachten en lange opdrachten. In het boek is duidelijk aangegeven van welke categorie een opdracht is.

- Bij de korte opdrachten krijgen cursisten feedback op de onderdelen:
 - verstaan en begrijpen;
 - inhoud;
 - woorden;
 - kleine grammaticafouten.

In de korte opdrachten mag de cursist namelijk geen ernstige grammaticafouten maken.

Dat neemt niet weg dat ook tijdens de korte spreekopdrachten de docent aandacht kan besteden aan de onderdelen ernstige grammaticafouten, beleefdheid en tempo.

- Bij de lange opdrachten krijgen cursisten feedback op de onderdelen:
 - verstaan en begrijpen;
 - beleefdheid;
 - inhoud;
 - woorden;
 - ernstige grammaticafouten;
 - tempo.

De docent verdeelt de feedbackonderdelen onder de cursisten. In tweetallen maken zij tijdens en na het beluisteren van hun medecursist aantekeningen. Docenten kunnen overwegen om punten toe te kennen aan de cursist. De docent moet dan wel goed op de hoogte zijn van het correctiemodel bij het staatsexamen. Het is voor cursisten bijvoorbeeld vaak een hele opluchting wanneer ze zich realiseren dat ze ondanks grammaticafouten toch de kans hebben om te slagen voor het examen.

Feedback op de spreekopdrachten is effectiever wanneer de antwoorden van de cursist zijn geregistreerd op bijvoorbeeld een voice-recorder. Een voice-recorder kan eenvoudig met een computer worden verbonden, zodat de hele groep kan meeluisteren. Van de docent vraagt dit in het begin wat technische handigheid. Het is de investering meer dan waard. Veel staatsexamen kandidaten hebben tijdens hun opleiding nooit hun eigen stem gehoord en zijn zich in het geheel niet bewust van hun stemgebruik. Docenten en cursisten kunnen de antwoorden terugluisteren en met elkaar fouten herkennen en verbeteren.

Ons feedbackformulier Spreken wijkt een beetje af van het officiële correctiemodel zoals dit voor het staatsexamen wordt gebruikt. Dit is gedaan om het formulier hanteerbaar te houden.

We adviseren docenten goed studie te maken van het officiële correctiemodel

staatsexamen spreken. Ons advies is om zo mogelijk het officiële model te bespreken met een NT2-collega die beoordelaar staatsexamen is. Hij of zij werkt regelmatig met dit officiële model en kan eventuele vragen vanuit de praktijk beantwoorden.

Hoe gebruik ik de feedbackformulieren Schrijven?

Het feedbackformulier Schrijven vindt u op de website. Voor het onderdeel schrijven is een feedbackformulier en een kaart met correctiecodes beschikbaar.

We houden een pleidooi voor het altijd laten schrijven van een tweede versie van de opdracht. Cursisten bestuderen hun werk aan de hand van de codes en schrijven (delen) van hun opdracht opnieuw. Deze manier van werken stimuleert cursisten om werkelijk iets met de feedback te doen. Het herschrijven van een opdracht laat cursisten bewust stilstaan bij de gemaakte fouten en geeft een succesgevoel wanneer de tweede versie een stuk beter is.

Het formulier wijkt enigszins af van het officiële correctiemodel. Dit komt o.i. de hanteerbaarheid ten goede.

Net als bij het onderdeel spreken adviseren we docenten om het officiële correctiemodel te bestuderen en indien u weinig ervaring hebt met het begeleiden van staatsexamen cursisten, dit te bespreken met een beoordelaar van staatsexamens.

Wat bieden de extra schrijfopdrachten op de website?

Deze opdrachten zijn geïnspireerd op oude cito-NT2-examens en zijn met toestemming bewerkt voor *Vooruit!*. De extra schrijfopdrachten voorzien in de behoefte aan extra oefenstof. Daarnaast traint de cursist zichzelf om onder tijdsdruk te werken.

Luisteren: wat zijn de aanwijzingen en hoe werk ik met de transcripten?

Luisteren

In het Staatsexamen NT2 programma I wordt er vooral een beroep gedaan op globaal luisteren en af en toe op intensief (selectief/precies) luisteren. Er wordt met beide strategieën geoefend.

Bespreek de verschillende manieren van luisteren met de groep. Bespreek ook met de cursisten/deelnemers welke strategie ze gaan toepassen.

De cursisten lezen zelf de intro bij de luisterteksten, laat ze stil lezen. De formulering is hetzelfde als in het Staatsexamen NT2-I.

In de eerste hoofdstukken kunt u er voor kiezen om de luisteropname klassikaal

te laten horen, indien nodig twee keer. Op het echte examen kan dat niet, maar zover is het dan nog niet.

Het bekijken van de tv-fragmenten kan natuurlijk individueel, maar doe dit soms ook klassikaal via de beamer. Bekijk de fragmenten twee keer: een keer voor het begrip op de inhoud en de vragen, een tweede keer om de versta-vaardigheid van cursisten te observeren en te bespreken.

Bespreek regelmatig de luisterstrategieën aan de hand van de luisterkaart met tips. In elk hoofdstuk zijn er een paar opgenomen. Op de site kunt u de luisterkaart met een overzicht van alle luistertips vinden. U kunt deze uitdraaien op een gekleurd papier, bijvoorbeeld groen.

Lees en bespreek met cursisten ook de tips die te vinden zijn op:

<http://www.staatsexamensnt2.nl>

Werken met transcripten

Bij het verbeteren van de luistervaardigheid is ook het woord voor woord verstaan een belangrijk onderdeel. Om die reden zijn ook de transcripten van de luisterteksten opgenomen. De transcripten zijn te vinden in het docentendeel van de website. Hiermee kunnen extra oefeningen worden gedaan.

Ons advies is om het transcript pas te gebruiken nadat de oefeningen als voorbereiding op het examen al gedaan zijn. Immers op het examen zelf is het ook niet mogelijk om de uitgeschreven transcripten in te zien. U kunt dan het materiaal nog gebruiken ter verdieping of om andere zaken te oefenen zoals versta-vaardigheid.

Een mogelijke werkvorm voor het woord-voor-woord-verstaan, is de volgende:

- Beluister een fragment een paar keer zonder tekst. Beluister daarna het fragment met het script. Bespreek met de cursisten of ze alles woord voor woord kunnen verstaan.
- Woorden of woordgroepen in de tekst weglakken (van stopwoorden tot functiewoord, van leerwoord tot voorzetsels). Cursisten precies laten luisteren en woord voor woord laten invullen.
- Interview naspelen, met tekst. Interview naspelen zonder tekst. Hiermee kunnen dan verschillende verstaanbaarheidsoefeningen gedaan worden.
- Indien mogelijk: interview met dezelfde vragen afnemen bij docenten en kandidaten uit een andere klas, buiten de school.

Wilt u meer weten over luisterstrategieën, bekijk dan de literatuurlijst.

Leeskaart en leesstrategieën

Behandel het belang van oriëntatie op de tekst uitgebreid (bron, illustraties, titel), globaal lezen, de vragen lezen en dan pas specifiek lezen.

Oefen ook hoe lang ze over de tekst doen. Zet een wekker als deze tekst klassikaal stil gelezen wordt.

Laat cursisten niet voorlezen, maar stil lezen. Eventueel leest u de tekst een keer helemaal voor om de woordkennis en de uitspraak daarvan later te toetsen.

Leesdossier op de website

Op de website van *Vooruit!* staat bij ieder hoofdstuk een leesdossier met extra oefeningen. In het boek is dit de laatste oefening van het onderdeel 'lezen'. Het leesdossier bestaat uit drie extra leesteksten met bijbehorende vragen en extra woordenschatopdrachten over het thema van het hoofdstuk. In deze docenthandleiding vindt u, per hoofdstuk, de titels en bronnen van de teksten. Cursisten kunnen thuis vanaf hun eigen computer inloggen, de tekst lezen en de vragen maken. U kunt ze adviseren de oefening als geheel uit te printen. Het leesdossier is bedoeld als extra leesstof en is samen met de drie teksten uit het boek vergelijkbaar met de omvang van het examen lezen. De extra woordenschat biedt een verbreding. De oefening 'extra lezen' of 'leesdossier' in ieder hoofdstuk kan heel goed opgegeven worden als huiswerk, maar verdient zeker nabespreking in de groep met de docent. Vergeet cursisten niet aan te sporen om tijdens het lezen een kookwekker te zetten. Bij de opdrachten wordt daar ook naar verwezen.

De leeskaart

Voordat cursisten gaan lezen, worden ze bij vrijwel alle oefeningen verwezen naar de leeskaart. Deze leeskaart vindt u op de website van *Vooruit!*.

Print dit document voor uzelf en eventueel voor uw cursisten, op een gekleurd, stevig papier, bijvoorbeeld geel.

De leeskaart geeft cursisten advies bij het lezen van teksten:

- Lezen ter oriëntatie – voordat u start met lezen
- Zoekend lezen
- Intensief of precies lezen
- Lezen voor het plezier
- Grafieken lezen
- Woorden

Meestal wordt bij de oefening aangegeven op welk aspect van de leeskaart het accent ligt. In de latere hoofdstukken gebeurt dit niet meer, omdat de cursisten op het examen de leeskaart niet mogen gebruiken. De intentie is dat zo, ook tijdens het examen, de lees- en woordleer- strategieën goed worden toegepast.

Algemene aandachtspunten voor de docent

- In veel spreekopdrachten in *Vooruit!* krijgen cursisten maar 5 of 15 seconden om zich voor te bereiden, net als op het examen. Dat is niet veel. Het is belangrijk dat cursisten die tijd goed gebruiken om de opdracht/de tabel/de tekst goed te lezen.
- Cursisten gaan snel uit van hun eigen situatie. Belangrijk is dat cursisten zich inleven en even iemand anders zijn.

Bij veel opdrachten moeten de cursisten een samenhangend verslag vertellen. Vier van de negen lange opdrachten kennen dit model. Reden genoeg om dit uitgebreid met de cursisten te oefenen. Aandachtspunten:

- 1 Cursisten hebben zo hun persoonlijke voorkeur. Sommigen gebruiken de reeks 'eerst, dan, daarna'. Anderen gebruiken liever 'ten eerste, ten tweede, ten derde'. Daar is uiteraard niets mis mee. Laat ze echter wel oefenen met verschillende mogelijkheden.
- 2 Train cursisten in het toepassen van de inversie. Eerst ga ik.....
- 3 Laat cursisten zich beperken in hun antwoord. De tijd is beperkt: 30 seconden. Een kort volledig antwoord is acceptabel.
- 4 Let bij de feedback ook goed op het gebruik van de opsommingwoorden.
- 5 Breng variatie aan op de input van de plaatjes: Teken bijvoorbeeld in elk plaatje bij oefening 27 en 28 van hoofdstuk 1 een klokje. Cursisten worden zo uitgedaagd om een iets langere (en ingewikkeldere) zin te maken. Voorbeeld: Om 9.00 uur gaan we eerst...

Hoe kan ik het feedbackformulier het beste gebruiken?

Zie daarvoor bij de vraag: **Hoe gebruik ik het feedbackformulier spreken?**

Wat is het voordeel van het maken van audio-opnames van de spreekopdrachten?

Het voordeel (en ook vaak de noodzaak) van het opnemen van het gesprek is dat je dan pas goed achteraf feedback kunt geven. De cursisten kunnen zichzelf daarbij terughoren. De opname kan worden stilgezet als dat nodig is. Je kunt een opname een paar keer beluisteren en steeds een ander aandachtspunt kiezen. Het best werkt het om de feedbackformulieren van tevoren te bespreken en de verschillende feedbackpunten te verdelen over de groep.

<http://www.staatsexamensnt2.nl>:

- voorbeeldexamens;
- tips voor een betere herkansing;
- voorbereidingsmateriaal bij de proefexamens(tips).

En verder:

- Nieuwsbrief Staatsexamen NT2 op de arbeidsmarkt – te bestellen via ITTA – www.itta.uva.nl - knop staatsexamen NT2.
- Mededelingen van het College voor Examens, regelmatig in LES, tijdschrift voor onderwijs aan anderstaligen, www.tijdschriftles.nl.
- site van Cito-groep:
http://www.cito.nl/examenkandidaten/staatsexamen_NT2.aspx
Voorbeeldexamens zijn te bestellen bij de Klantenservice van de citogroep per fax, post of e-mail: klantenservice@citogroep.nl.
- site van de duo ib groep
http://www.ib-groep.nl/particulieren/examens/NT2/s10_nederlands_als_tweede_taal.asp
o.a. ook uitslagen van examens op te vragen.
- Site inburgeren gemeenten
http://www.inburgeren.nl/gemeente/Staatsexamen_NT2.asp
met een verwijzing naar het filmpje over de verschillende examenlocaties
<http://www.inburgeren.nl/gemeente/examens/filmpjes.asp>

(2) Docentenhandleiding Hoofdstuk 1 – Media - Extra aandachtspunten voor de docent

De thema's en vaardigheden die geoefend worden in *Vooruit!* krijgen in het boek een goede introductie of nabespeking. Ze spreken vaak voor zichzelf en hebben niet veel extra uitleg nodig. Bij hoofdstuk 1 – Media volgt deze extra toelichting bij een groot aantal oefeningen.

De werkwijze kunt u ook toepassen op vergelijkbare oefeningen in de volgende hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 Media

In dit hoofdstuk zetten we cursisten en docent op het spoor en motto van deze leergang; een taal leren is trainen. Dat kan alleen door veel met het Nederlands in contact te komen. We noemen in de inleiding ook meteen het belang van het vergroten van de woordenschat: op naar kennis van ten minste 5000 woorden is nodig om het niveau B1 aan te kunnen (tonen). Meer informatie over het belang van de uitbreiding van de woordenschat en direct starten met een (digitale) woordenlijst/schrift doen we in oefening 12.

Introductie Media & oefening 1

Lees de introductietekst onder de foto voor.

De cursisten lezen mee, en lezen daarna nog een keer zelf stil de tekst. Start een groeps gesprek na oefening 1. Stel cursisten open vragen:

- Waarom lijken een taal leren en sporten op elkaar?
- Hoe traint u uzelf om dagelijks nieuwe woorden tegen te komen en te onthouden? Benadruk het belang van uitbreiden en het actief houden van nieuwe woorden. Stimuleer het aanleggen van een eigen woordenschrift – deel dat eventueel uit.

Sta nogmaals stil bij de hoeveelheid nieuwe woorden en woordcombinaties.

Extra lesidee

Teamscore 'Taalconditie NT2 aan de start van Vooruit!'

Houd een enquête met de groep en schrijf op een grote flap (die u bewaart):
Alle cursisten vullen in: hoeveel minuten per dag leest u nu de krant, kijkt u nu Nederlandstalige TV, zit u nu op internet, spreekt u nu Nederlands (via de telefoon). Tel alle minuten op per cursist en maak een totaalscore.
Herhaal deze teamscore aan het einde van hoofdstuk 4 een keer.

Extra lesidee

Afspraken voor de toekomst

Maak met elkaar afspraken of een planning: hoeveel minuten gaan dat worden tot aan het Staatsexamen NT2-I?

Vraag aan de cursisten op welke datum zij examen gaan doen en schrijf die op.

Bewaar de flap (met datum) en bespreek deze afspraken regelmatig: lukt het de tijd die aan het Nederlands besteed wordt samen op te voeren?

Maak er teamwerk van!

Oefening 2

Werkvorm: met de hele groep

Vooruitkijken: Introduceer de luistertekst

Vertel dat het om interviews gaat uitgezonden op de radio. Op radio *Vooruit!* Wie luistert er naar de radio? In de eigen taal of naar Nederlandse zenders? Wat voor programma's muziek- of praatprogramma's? Noem eens een paar zenders, titels programma's, presentatoren? Ter illustratie kunt u de tv-gids meenemen.

Bespreek de foto's. Stel open vragen:

- Wat is er op de foto's te zien, wie staan er op de foto's?
- Waar wordt het interview afgenomen?
- Bespreek de titel: Waar zullen de interviews over gaan?
- Refereer aan de introductie van dit hoofdstuk. Verwijs naar de flap die u bij de vorige opdracht hebt gemaakt.

Oefening 3 en 4

Luistertekst

De cursisten lezen zelf de intro bij de luisterteksten, laat ze stil lezen. De formulering is hetzelfde als in het staatsexamen. NT2-I.

In dit eerste hoofdstuk kunt u er voor kiezen om de luisteropname klassikaal te laten horen, indien nodig twee keer. Op het echte examen kan dat *niet*, maar zover is het nu nog niet.

De luisterteksten zijn in dit hoofdstuk nog niet op het niveau van het staatsexamen, maar echt bedoeld als kennismaking met het examen.

Oefening 4

Nabespreking in de groep (terugkijken)

Deze luistertekst is nog niet bedoeld om in te gaan op verschillende luisterstrategieën (dat gebeurt vanaf hoofdstuk 2), maar is een introductie op het staatsexamen NT2-I en een introductie op het thema Media.

Wel is zoveel mogelijk de vorm van het luisterexamen aangehouden om cursisten daar al aan te laten wennen.

U gaat eerst na of de cursisten de teksten hebben begrepen. Stel vragen als:

- Hoeveel procent heeft u begrepen. Waarom kon u niet alles/wel alles begrijpen? Waar lag dat aan? (On)bekende woorden? Verstaanbaarheid? Tempo?
- Waarom kon u wel veel/alles begrijpen? Heeft dat te maken met de kennis die jullie al hadden over het onderwerp?
- Heeft u iets met de informatie vooraf kunnen doen? Wat?

Dan gaat u in op de inhoud.

Inventariseer welke tips er zijn genoemd

- Welke tip is voor u de belangrijkste?
- Hoe gaat u die onthouden en zelf uitvoeren?

Oefening 5

tv fragment van Najib Amhali

Behalve dat het een grappig stukje is dat aanleiding geeft tot discussie, is dit tv fragment bedoeld om te praten over de snelheid van een gesproken tekst.

Oefening 6

Luisteren naar Nick en Simon

Dit eerste hoofdstuk wil cursisten stimuleren om zoveel mogelijk in aanraking te (gaan) komen met Nederlandse lees- en luisterteksten. Luisteren naar Nederlandse liedjes is een van die manieren om Nederlands te horen.

Oefening 6 is een Nederlands liedje. Daarbij is het belangrijk erop te wijzen dat liedjes luisteren een hele prettige manier is om nieuwe woorden tegen te komen en een makkelijke manier om woorden te onthouden.

Liedjes willen vaak een stemming of een sfeer overbrengen. Door middel van de woordspin kan daar aandacht aan besteed worden.

Oefening 7

Zelf een Nederlands lied opzoeken

Stimuleer cursisten om zelf een Nederlands liedje uit te zoeken en dat te laten horen in de klas. Het is met name de bedoeling dat cursisten nog meer Nederlandstalige liedjes op het spoor komen.

Op de site kunt u de tekst van het lied van Nick en Simon downloaden. U kunt eventueel woorden weglakken en er zo een versta-vaardigheidsoefening van maken.

Oefening 8,9 en 10

Luisteren naar een interview met een Nepalese man

Programma's van onder andere Educatieve Televisie (ETV), Schooltelevisie en Het Klokhuis kunnen een bijdrage leveren en de taalverwerving van onze cursisten.

Kom terug op de gezamenlijke inventarisatie aan het begin van de hoofdstuk. Hoe vaak luistert u nu naar Nederlandstalige programma's? (Wijs *Vooruit!* op oefening 13: een enquête over luister- en kijkgedrag en verschillende media)

Het levensverhaal van Ramesh via de website van *Vooruit!*?
http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20060906_reclame01

Vorbereiden:

Bespreek eerst met de hele groep wat ze al weten over Nepal. Wat verwachten cursisten te zien?

Wat vertellen de titel en de korte introductie? Is Ramesh een man of een vrouw, denkt u?

Laat ze het interview in tweetallen (achter de computer) beluisteren/bekijken

Uitvoeren:

Luisteropdrachten

- Globaal luisteren in tweetallen;
- Uitwisselen wat je hoorde over het thema, vragen beantwoorden;
- Woordenschat aanvullen.

Terugkijken:

Proces: was het moeilijk of makkelijk om de vragen te beantwoorden? Inhoud: Voer met de hele groep een klassengesprek over:

- Welke dingen die Ramesh vertelt zijn herkenbaar? Welke niet? (verschillen en overeenkomsten)
- Hoe ziet jouw levensverhaal eruit.
- Wanneer ben jij naar Nederland gekomen. Hoe ben jij aan Nederland gewend geraakt?

Oefening 11

Marokkanen op het web

Introductie en uitleg leeskaart – de leeskaart vindt u op de website –algemeen. Draai de leeskaart uit voor uw cursisten, bijvoorbeeld op groep papier. (U kunt ze de kaart ook zelf laten zoeken en uitdraaien via de website).

De leeskaart geeft cursisten tips en advies bij het lezen van teksten:

- Lezen ter oriëntatie – voordat u start met lezen
- Zoekend lezen
- Intensief of precies lezen
- Lezen voor het plezier
- Grafieken lezen
- Woorden

Meestal wordt bij de oefening aangegeven op welk aspect van de leeskaart het accent ligt. In de latere hoofdstukken gebeurt dit niet meer, omdat de cursisten op het examen de leeskaart niet mogen gebruiken. Bedoeling is dat tijdens het examen de lees- en woord-vind strategieën goed worden toegepast.

Oefening 12

Woordenschat

Gebruik oefening 12 eerst om als docent te observeren hoe cursisten omgaan met nieuwe woorden: wat is hun woordkennis, welke woordleer strategieën gebruiken ze?

Docent geeft cursisten tips voor het onthouden van nieuwe woorden:

Extra uitleg voor de docent:

Hoe werken uw cursisten aan de uitbreiding van hun woordenschat tot minstens 5000 woorden?

Van 2000-5000 woorden

Een grotere woordenschat is de basis voor een niveauverhoging in een tweede taal. De taalleerder wil immers over veel meer onderwerpen en in veel meer situaties kunnen gaan communiceren. We gaan ervan uit dat een cursist voor niveau B1 ongeveer 5000 woorden kent (zie Bossers e.a. (2010) Handboek NT2 – woordenschat p. 172). De sprong van A2 (2000 woorden) naar B1 (5000 woorden) is groot: dat betekent dat er heel veel woorden actief aangeboden moeten worden tijdens het werken met *Vooruit!*.

We raden u aan als docent om ook een woordenschrift *Vooruit!* aan te leggen.

Aan de basis van een grotere woordenschat ligt het actief bezig zijn met het Ne-

derlands: Nieuwe woorden, werkwoorden en vaste woordcombinaties horen/lezen en herkennen, betekenissen opzoeken, opschrijven, herhalen en gebruiken. Woordenschatverwerving in een tweede taal is de verantwoordelijkheid van de cursist zelf. Dat kan de docent niet voor hem of haar doen. Wel kunt u als docent de cursist vanaf de start van *Vooruit!* op het belang wijzen en middelen aanreiken om het leren van de woorden gemakkelijker te maken (en of het daarmee leuker wordt? Hopelijk wel!)

Woorden leren door de betekenis te raden uit de context van de tekst

Besprek met cursisten deze belangrijke woordleerstrategie aan de hand van de leestekst uit oefening 11 en de woorden van oefening 12. De betekenis van de meeste woorden is duidelijk in de zin, de alinea of het thema van de tekst.

- Wat weten ze al over internet? Hielp dat bij het begrijpen van de tekst?
- Welke woorden kennen ze niet en willen ze beslist opzoeken?
- Zijn dat ook echt belangrijke woorden, nodig bijvoorbeeld voor het beantwoorden van de vragen?
- Wat zijn de vijf belangrijkste woorden uit deze tekst? Zo het begrip kernwoord introduceren – en koppelen aan de vragen bij de tekst: welke woorden zijn belangrijk in de vraag?
- Is woorden lezen hetzelfde als deze woorden actief gebruiken? Laat cursisten de tekst aan elkaar uitleggen en de nieuwe woorden actief gebruiken. Waarom is dat lastiger dan nieuwe woorden alleen maar lezen?

Woorden leren door woorden op te zoeken – Pocketwoordenboek NT2

- Advies aan cursisten is om bij *Vooruit!* veel gebruik te maken van het *Van Dale Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal* (14.000 trefwoorden). Daarnaast hebben cursisten vaak een voorkeur voor het gebruik van een eigen woordenboek. Dat zeker niet afraden, maar aanvullen met het gebruik van het Pocketwoordenboek en het zoveel mogelijk leren van Nederlands-Nederlands.
- Neem samen met cursisten **de inleiding van het Pocketwoordenboek NT2** door: ‘wat vindt u in dit woordenboek’ en de ‘gebruiksaanwijzing’.
- Wijs ze ook op de cd-rom achterin het ***Pocketwoordenboek NT2***: alle woorden zijn zo makkelijk op te zoeken en...de uitspraak is te horen!

Woorden onthouden en leren door ze op te schrijven – woordschrift

- U schrijft – ook als docent - nieuwe woorden op in een apart *Vooruit!*-woordschrift.
- Het advies aan cursisten is om woordenlijsten zoveel mogelijk per luister- en leestekst (= thema) te ordenen, en in het Nederlands-Nederlands te maken.
- In een woordschrift kan natuurlijk ook de vertaling erbij geschreven worden, voorzien van een klein tekeningetje.

Oefening 13

Media-enquête

Stimuleer het downloaden en uitzetten van de enquête.
Iedere cursist verzamelt vier vragenlijsten – inclusief 1 van hemzelf.

Bespreek de resultaten ‘van buiten’ tijdens de groepsles. Koppel de resultaten ook aan de uitkomst van de vragen bij de introductie: Hoeveel minuten gebruikt u het Nederlands op een dag?

Bespreek verder: Hoe ging het vragen te stellen? Begreep iedereen alle vragen? Maak samen een staafgrafiek van alle antwoorden op vraag 2, 8, 11, 14 en 18. Of: Welke bronnen gebruiken de mensen die u sprak voor het nieuws?

- Radio
- TV
- Krant abonnee
- Krant gratis
- Internet abonnee
- Internet gratis
- niets

Kunnen cursisten enkele conclusies trekken over alle enquêtes samen?

Maak daarna onderstaande zinnen af.

De meeste mensen

..... wordt het minst gedaan.

.....personen maken gebruik van.....

Oefening 17

extra leesteksten

Het leesdossier op de website Media hoofdstuk 1 bevat teksten met vragen en opdrachten woordenschat.

Het advies aan de docent is dit leesdossier van hoofdstuk 1 bij wijze van voorbeeld als geheel uit te printen en uit te delen. Cursisten maken dit als huiswerk. Een nabespreking in de groep is zeker aan te raden.

Hier geven we de inhoud van het leesdossier van hoofdstuk 1 - ter informatie - :

Wat doen jongeren op internet? Bron: www.ivo.nl - monitor internet jongeren (2009)

Verliefd in straattaal Bron: Onze Taal: in Taalpeil oktober 2009, p6 (Nederlandse Taalunie). **Computer gevonden – ‘We werden behandeld als criminelen’.** Govrien Oldenburger in: *Sevendays – Weekkrant voor jong Nederland*, 23 april 2010

Het leesdossier oefening 17 bestaat uit 5 opdrachten voor cursisten:

Inhoudsopgave:

- Opdracht 1** **Wat doen jongeren op internet?**
Leesdoel: Lezen en vragen beantwoorden
- Opdracht 2** Woordenschat
- Opdracht 3** **Verliefd in straattaal**
Leesdoel; Lezen voor het plezier
- Opdracht 4** **Computer gevonden**
Leesdoel: Elkaar vragen stellen over de tekst en dan lezen
- Opdracht 5** Woordenschat

Oefening 14

Website rijksoverheid over schoolvakanties

Besprek met cursisten hoe ze deze tekst gelezen hebben.

Leg de leesstrategie bij zoekend lezen goed uit: Globaal lezen, vragen goed lezen, zoekend lezen. Is de laatste vraag goed beantwoord? Gaven cursisten *twee* antwoorden zoals in de vraag staat?

Schrijven Oefening 18 t/m 21

Cursisten zullen regelmatig moeten oefenen met aanvulzinnen en tussenzinnen zoals die ook in het examen voorkomen.

We kiezen ervoor om de cursisten de regel te laten herleiden uit het voorbeeld. De cursisten kunnen zelf de zinnen verbeteren aan de hand van de voorbeeldzinnen op het antwoordenblad. Het antwoordenblad is opgenomen op de website van *Vooruit!*

Ga bij het nabespreken allereerst in op de inhoud. Wordt er een reden of een oorzaak genoemd? Daarna op de vorm. Laat de cursisten zelf de regel herleiden. In de eerste 4 hoofdstukken zullen steeds andere voegwoorden worden aangeboden. Vanaf hoofdstuk 5 worden alle voegwoorden door elkaar gebruikt.

Schrijven Oefening 20, opdracht 3

Laat cursisten veel oefenen met constructies als: Ik vind dat... ik denk dat... Volgens mij is ...

Door middel van veel goede voorbeeldzinnen komen cursisten erachter wat een goede zin is. Bij deze opdracht kunnen cursisten kiezen uit voor- en nadelen. In de volgende hoofdstukken zullen de cursisten gestimuleerd worden om zelf met argumenten te komen.

Let er bij de nabespreking op dat de cursisten zich aan de opdracht houden. Er moeten **twee** voordelen of **twee** nadelen gegeven worden.

Geef ook feedback op de vorm naar aanleiding van de voorbeelden.

Laat cursisten hun zinnen verbeteren en weer nieuwe zinnen maken met andere argumenten uit het rijtje. In de sleutel staan voorbeeldzinnen.

spreekoefeningen Oefening 22 t/m 29

Laat de cursisten de spreekopdrachten doen. Eerst voor zichzelf en eventueel daarna in tweetallen.

Geef cursisten uitleg over de aard van de korte en lange spreekopdrachten op het examen. Deze worden het hele boek door regelmatig aangeboden om te oefenen.

Criteria voor een goede korte spreekopdracht in de groep nabespreken: Criteria noemen. Deze zijn terug te vinden in de correctiemodellen van het staatsexamen. (Deze worden in de toekomst ook opgenomen als bijlage bij deze docentenhandleiding.)

In hoofdstuk 1 is het een kennismaking met de verschillende type spreekopdrachten die in het examen voorkomen.

In de hier opvolgende hoofdstukken wordt meer ingegaan op de verschillende aspecten. Dan is ook altijd het advies om de spreekopdrachten op te nemen op een geluidsdrager en bij het afluisteren feedback te geven.

Feedback

Laat cursisten elkaar feedback geven via het feedback formulier na het beluisteren van de opname. Beperk eventueel tot de onderdelen 1, 2, 3, en 4 (zie voorstel formulier)

Let als docent speciaal op een goed gebruik van de opsomningswoorden en de daarbij behorende zinsvolgorde...

Variaties:

Teken in elk plaatje bij oefening 1 een klokje. Cursisten worden zo uitgedaagd om een iets langere (en ingewikkeldere) zin te maken.

Voorbeeld: Om 9.00 uur gaan we eerst.....

3) Literatuurlijst bij Vooruit!

Handboeken NT2, woordenboek en didactiek

Bossers, B., Kuiken, F. Vermeer, A. (red.) (2010) **Handboek Nederlands als tweede taal in het volwassenonderwijs**, Bussum, Uitgeverij Coutinho

Digidact handboek Nederlands als vreemde taal

<http://taaluniecentrum-nvt.org/materialenbank/newPackage/index.html>

Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal (2009) Van Dale –
www.vandale.nl

Dieuwke de Coole en Anja Valk (2010), **Actief met taal. Didactische werkvormen voor het talenonderwijs**. Bussum: Coutinho.

B. Bossers e.a. (2008) **Klassiek Vakwerk, Achtergronden van het NT2-onderwijs**, Boom

Margreet Verboog en Damayanti Gunawan (2007), **Taal leren op maat**. Bussum: Coutinho.

Samenwerkend leren

Sebo Ebbens (1997), **Samenwerkend leren**. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Sebo Ebbens (1996), **Effectief leren in de les. Basisvaardigheden voor docenten**. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Folkert Kuiken & Ineke Vedder. Dictoglos. **Een vorm van samenwerkend leren in het tweede- en vreemde-taalonderwijs** (2000). Bussum: Coutinho

Lijmbach, B. (2008). **Activerend leren in een handomdraai. Een nieuwe blik op bestaand materiaal**. In: Tijdschrift Les nr. 154. Koppers, M. (2008).

Mijn spelen is leren, mijn leren is spelen. NT2-spelletje aan zee. In: Tijdschrift Les nr. 154.

Spreken en uitspraak

Verboog, M. *Leren Spreken, een didactische handleiding voor docenten NT2*. Bussum, Coutinho, 1999

C. van Veen, H. van Kampen, V. Olijhoek & R. Stumpel (2009). *Uitspraaktrainer in de les. Uitspraakverbetering voor anderstaligen*. Amsterdam: Boom.

‘Vragen stellen en feedback geven in de klas. De methode van Marion Blank’ door Margreet Verboog. In: Tijdschrift Les nr. 147.

Luisteren

Luisterstrategieën: bijvoorbeeld digidact handboek voor docenten Nederlands als vreemde taal.

<http://taaluniecentrum-nvt.org/materialenbank/newPackage/index.html>

Theorie over luisteren:

http://taaluniecentrum-nvt.org/materialenbank/newPackage/luisteren_theorie.html#auto_top

Lezen

De Nieuwslezer, Boom

Themanummer Lezen, *Les* 162, dec. 2009

Hasselt, M. van , ‘De techniek van begrijpend lezen; de aanpak van Nieuwsbegrip, ook in de les motorvoertuigentechniek’ in; *Les* 167, oktober 201

Bossers, B. ‘Zoveel lezers, zoveel wensen...Leesvaardigheidstraining in de NT2-klas’ in: *Vakwerk 1 Achtergronden van de NT2-lespraktijk*, Beroepsvereniging Nederlands als tweede taal, mei 2004

Potargent, J. & L. Verrote (2008). (Inter)actief lezen. *Vijf werkvormen*. In: Tijdschrift Les nr. 154.

Woordenschat

M. Bakker. *Woorden leren met je talent. Les-tips*. In: Les nr. 145.

J.A. Mondria. *Mythen over vocabulaireverwerving*. In: Vakwerk 3. Lezingen gehouden op de NT2- conferentie in Hoeven-Bovendonk 2006. Amsterdam: BVNT2.

Verhallen, M. en S. Verhallen (1994) *Woorden leren, woorden onderwijzen; handreiking voor leraren in het basis- en voortgezet onderwijs*, uitgave CPS en ITTA

Pocketwoordenboek Nederlands als tweede taal, van Dale (eerste editie)

Alons, L. 'Woorden kennen levert plezier en leersucces op; werken met de Basislijst Schooltaalwoorden in het vmbo', in: Tijdschrift Les, tijdschrift voor onderwijs aan anderstaligen, nr 167, oktober 2010

Schrijven

Strijbol, J. 'Een rollenmodel voor feedback op schrijven' in: Vakwerk 5. Lezingen gehouden op de NT2-conferentie in Blankenberge, 2008. Amsterdam: BVNT2.

Beuningen, C. van, 'De rode pen werkt! Over het effect van correctieve feedback op schrijfvaardigheid van tweede taalleerders', in Tijdschrift Les nr. 169, februari 2011

Spreken

'Leren spreken', een didactische handleiding voor docenten', M. Verboog (herziene editie, 2010) Bussum, Coutinho Uitgeverij.

digidact http://taaluniecentrum-nvt.org/materialenbank/newPackage/spreken_theorie.html

Zijlmans, L. Welles / Nietes. Didactische grammatica voor NT2 docenten. Amsterdam, Intertaal 2003.

Fontein, A.M. Nederlandse Grammatica voor Anderstaligen. Utrecht, NCB

Kuiken, F. (2007). *Grammatica kort en krachtig. Tien werkvormen om aandacht te besteden aan taalvorm*. In: Tijdschrift Les nr. 150.

Informatie over het staatsexamen NT2-I

www.staatsexamensnt2.nl - Informatie over het staatsexamen NT2:

- met voorbeeldexamens,
- tips voor een betere herkansing
- voorbereidingsmateriaal bij de proefexamens(tips)

En verder:

- Nieuwsbrief Staatsexamen NT2 op de arbeidsmarkt – te bestellen via ITTA – www.itta.uva.nl - knop staatsexamen NT2
- Mededelingen van het College voor Examens, regelmatig in LES, tijdschrift voor onderwijs aan anderstaligen, www.tijdschriftles.nl
- site van Cito-groep:
http://www.cito.nl/examenkandidaten/staatsexamen_NT2.aspx
Voorbeeldexamens zijn te bestellen bij de Klantenservice van de citogroep per fax, post of e-mail: klantenservice@citogroep.nl
- site van de duo ib groep
http://www.ib-groep.nl/particulieren/examens/NT2/s10_nederlands_als_tweede_taal.asp o.a. ook uitslagen van examens op te vragen.
- Site inburgeren gemeenten
http://www.inburgeren.nl/gemeente/Staatsexamen_NT2.asp
met een verwijzing naar het filmpje over de verschillende examenlocaties
<http://www.inburgeren.nl/gemeente/examens/filmpjes.asp>